

9. lekce Porozumění textu, slohová výchova a literární výchova

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 1–4

Na první pohled vyhlížejí planety na obloze jako hvězdy, takže není snadné je rozpoznat. Některé planety jsou však tak jasné, že ihned upoutají vaši pozornost. Když už dovedete určovat souhvězdí, snadno takové „**rušitele nočního klidu**“ na obloze objevíte. Při pozorném pohledu poznáte i pouhým okem, čím se liší od hvězd, kteřé se výrazně třpytí, blikají: planety září klidným světlem. To proto, že jsou mnohem blíže než hvězdy – ty vidíte jako nepatrné světelné body a jejich světlo se rychle mění vlivem turbulence vzdušných vrstev zemské atmosféry.

Klaus M. Jak se vyznat ve hvězdách. Upraveno.

1 bod

1. Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z výchozího textu?

- A) Všechny planety jsou na nebi velmi jasné.
- **B) Planety lze oddělit od hvězd i bez dalekohledu.**
- C) Planety jsou stejně daleko jako hvězdy, jen se více třpytí.
- D) Znalost souhvězdí je nutnou podmínkou pro objevení planety.

1 bod

2. Která z následujících možností správně vysvětluje použití uvozovek u výrazu **RUŠITELE NOČNÍHO KLIDU** ve výchozím textu?

(Posuzovaný výraz je v textu tučně zvýrazněn.)

- A) zdůrazňují dané sdělení
- B) upozorňují na opačný význam
- C) upozorňují na nevědecký názor
- **D) upozorňují na přenesený význam**

1 bod

3. Které z následujících slov nelze ve výchozím textu nahradit slovem v závorce, protože by se tím změnil smysl sdělení?

(Posuzovaná slova jsou v textu podtržena.)

- A) upoutají (přitáhnou)
- B) pozorném (bedlivém)
- **C) pouhým (jediním)**
- D) kteřé (jež)

1 bod

4. Ve které z následujících možností je ke slovesnému tvaru z výchozího textu (před pomlčkou) přiřazen správný tvar jeho infinitivu (za pomlčkou)?

- A) dovedete – vést

- B) objevíte – objevit
- C) upoutají – upoutávat
- D) vyhlížejí – vyhlédnout

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 5 – 7

Mravenec byl velmi pilný, a tak si už v létě nashromáždil zásoby **potravy** na zimu. V zimě k němu přišla luční kobylka a prosila ho, aby se s ní o jídlo podělil. Mravenec se jí zeptal: „A copak jsi dělala v létě?“ Kobylka mu odpověděla: „Po **polích** jsem si poskakovala a zpívala si.“ Mravenec se zasmál a řekl jí: „Když sis v létě zpívala, tak si v zimě tancuj.“

Ponaučení: Všichni se musí včas postarat o to, aby v období nedostatku netrpěli **nouzí**.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

1 bod

5. Která z následujících možností nejlépe vystihuje situaci z výchozího textu?

- A) S jídlem roste chuť.
- B) Hlad je nejlepší kuchař.
- C) **Bez práce nejsou koláče.**
- D) Práce kvapná málo platná.

1 bod

6. Který z následujících typů textu vystihuje výchozí text?

- A) **bajka**
- B) pověst
- C) pohádka
- D) anekdota

max. 3 body

7. Určete pád, číslo a rod u slov zvýrazněných ve výchozím textu.

(Zapište číslo a rod celými slovy, nepoužívejte zkratky.)

potravy: 2. pád, číslo jednotné, rod ženský
polích: 6. pád, číslo množné, rod střední
nouzí: 7. pád, číslo jednotné, rod ženský

3 body

8. Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly:

A) Kupodivu však šla otevřít lehce a ven se vykutálely dvě kuličky proti molům.

B) Nechtěla se totiž uhodit do nosu o zadní stěnu skříně. Udělala ještě krok, pak druhý a třetí. Pořád čekala, kdy už narazí na dřevo – a ono pořád nic. „To musí bejt úplná veleskříň,“ pomyslela si.

C) Okamžitě si vlezla do skříně a zabořila do nich obličej, ale dveře nechala otevřené, protože dobře věděla, že ve skříně se samo zavře leda úplné ťululum. Za chvíli se zavrtala hlouběji a zjistila, že za první řadou kabátů visí ještě další.

D) Za druhou řadou už byla skoro tma a Lucinka raději natáhla ruce před sebe.

E) Podívala se dovnitř a uviděla tam viset samé kabáty – hlavně to byly dlouhé kožichy.

F) Lucinku napadlo, že by se mohla podívat, jestli skříň nepůjde otevřít, i když byla předem smířená s tím, že bude zamčená.

(C. S. Lewis, Lev, čarodějnice a skříň, upraveno)

8.1 F

8.2 A

8.3 E

8.4 C

8.5 D

8.6 B

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 9 - 12

Na chvílku jsem se schoval za jednou velkou díží a pak jsem putoval po horní polici zpátky. Začal jsem využívat ocásku čím dál tím víc. Celou cestu jsem pobíhal od ucha jednoho hrnce k druhému, zatímco dole pode mnou kuchaři a číšníci jako jeden muž kmitali, z kastrolů se valila pára, pánve prskaly a z talířů se kouřilo. Připadal jsem si skvěle a pomyslel jsem si: Bože, chlapče, to je ale život! Jak prima je být na chvílku myší a plnit takovéhle vzrušující poslání!

Tak strašně jsem to prožíval, že jsem úplně zapomněl, že jsem se ocitl v zorném poli kohokoliv z kuchyně, kdo by náhodou vzhlédl vzhůru. To, co se přihodilo v příštím okamžiku, se zběhlo tak rychle, že jsem neměl čas na záchranu. Zaslechl jsem, jak nějaký cizí hlas ječí: „Myš! Podívejte se na tu špinavou malou myš!“ Dole pod sebou jsem zahlédl bíle oděnou postavu s vysokou bílou čepicí a potom se zableskla ocel.

(R. Dahl, Čarodějnice, upraveno)

1 bod

9. Následující možnosti pocházejí z pokračování výchozího textu. Která z nich na výchozí text navazuje bezprostředně?

- A) Kličkoval jsem kolem něj, zahýbal a vybíral zatačky. Pak opět kličkoval a rychle měnil na kuchyňské podlaze směr.
- B) To vzduchem prosvištěl nůž na krájení. Koncem ocásku mi vystřelila bolest a já najednou padal a padal hlavou dolů k zemi.
- C) I přitom, jak jsem padal, jsem pochopil, k čemu došlo. Věděl jsem, že mi odsekli konec ocásku, že se co nevidět rozplácnu o podlahu.
- D) Zbývala jenom jediná cesta, a to vzhůru. Zaťal jsem drápky do chlupaté ponožky a prchal nahoru, výš a výš po lýtku a přes koleno na stehno.

1 bod

10. Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje výchozí text?

- A) Příběh prožívá chlapec, který se na chvílku stal myší.
- B) Příběh prožívá myš, která se na chvílku stala chlapcem.
- C) Příběh prožívá chlapec, který by se chtěl na chvílku stát myší.
- D) Příběh prožívá myš, která by se chtěla na chvílku stát chlapcem.

1 bod

11. Které z následujících slov neobsahuje předponu?

- A) pobíhal
- B) putoval
- C) prožíval
- D) připadal

max. 3 body

12. Vypište z prvního odstavce výchozího textu slova významově podřazená slovnímu spojení KUCHYŇSKÉ NÁDOBÍ:

díže, hrnec, kastrol, pánev, talíř

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 13 – 14

(1) Padá listí ze stromů
do ulic a do lomů,
do zahrad a parčíků,
ze stromů a keříků.

(2) Padá listí v přemetech,
tiše až se tají dech,
tiše až dech se zatají,
tak lístky krouží, padají.

(3) Listí má barev tisíce.
Je žluté jak srpek měsíce.
Je hnědé jak chleba bochánky,
je červené jak červánky.

(4) Do zahrad padá, parčíků.
To podzim bere za kliku.
To podzim už stojí ve dveřích
a listím vábí první sních.

J. Kolár: Ukolébavky

max. 2 body

13. Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):

A N

- 13.1 Text je rýmovaná próza.
- 13.2 Text se skádá ze čtyř slok.
- 13.3. Každá sloka má právě čtyři verše.
- 13,4 Každá sloka má právě sedm slabik.

1 bod

14. Které z následujících tvrzení o výchozím textu není pravdivé?

- A) **V první sloce se rýmuje první verš se třetím.**
- B) Ve druhé sloce se opakuje nejméně jedno slovo.
- C) Ve třetí sloce se vyskytují celkem tři různá přirovnání.
- D) Ve čtvrté sloce se opakují dvě slova na začátku dvou po sobě jdoucích veršů.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 15 – 16

Naši sousedé jsou chovateli čistokrevných koček. Krmí je samými lahůdkami a dobrůtkami. Jsou čistotné, ale **jejich** projevy nás **občas** ruší.

1 bod

15. Nahrad'te slovo OBČAS ve výchozím textu jednoslovným synonymem (slovem stejného, nebo podobného významu) tak, aby smysl sdělení zůstal zachován.

někdy

1 bod

16. Na které z následujících podstatných jmen z výchozího textu odkazuje zájmeno JEJICH.

- A) sousedé
- B) chovatelé

- C) kočky
- D) dobrůtky

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 17 – 19

Strávníci	Polévka	Hl. jídlo	Salát (100 g)
Všichni studenti	7,00 Kč *)		
Studenti 11 – 14 let	v ceně hl. jídla	27,00 Kč	10,00 Kč
Studenti 15 a více let	v ceně hl. jídla	29,50 Kč	10,00 Kč
Učitelé	3,50 Kč	47,00 Kč	10,00 Kč
Cizí strávníci	8,00 Kč	52,00 Kč	10,00 Kč
Pasta bar		15,00 Kč/100 g	

*) polévka samostatně, bez hlavního jídla

1 bod

17. Který z následujících nadpisů nejvíce odpovídá obsahu výchozího textu?

- A) Dnešní menu
- B) Ceník pasta baru
- C) **Ceník pro strávníky**
- D) Ceník pro studenty

2 body

18. Na kterou z následujících otázek lze získat z výchozí tabulky odpověď?

- A) Mohu si koupit jenom polévku?
- B) Od kolika hodin se vydávají obědy?
- C) Kolik stojí nápoj k jídlu?
- D) Dá se oběd zaplatit v hotovosti?

max. 2 body

19. Rozhodněte o každé z následujících možností, zda je v souladu s informacemi z výchozí tabulky (A), nebo ne (N).

	A	N
19.1 Salát stojí pro všechny strážníky stejně.	☒	☐
19.2 Učitelé platí za hlavní jídlo méně než studenti.	☐	☒
19.3 Jídlo si mohou koupit i cizí strážníci.	☒	☐
19.4 Zboží v pasta baru se prodává na váhu	☒	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 20

Beseda s Bedřichem Zeleným, novinářem a cestovatelem, o jeho putování po Švédsku a Dánsku se uskuteční v pátek 21. října 2020 v Městské knihovně v Rokycanech (Pražská 1071). Součástí programu bude také promítání krátkého dokumentárního filmu, který autor na své cestě natočil. Akci připravil Klub českých turistů ve spolupráci s Městskou knihovnou v Rokycanech. Vstupné je 60 Kč.

2 body

20. Napište jedním slovem, která důležitá informace pro zájemce o návštěvu besedy ve výchozím textu chybí.

čas